

Saak No.
Case No.

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA
IN THE SUPREME COURT OF SOUTH AFRICA

(Appel Afdeling)
Division)

~~AANSOEK/ILLIKWIEDE SAAK/PROVISIONELE SAAK~~
~~APPLICATION/ILLIQUID CASE/PROVISIONAL CASE~~

Piet Williams

Applicant/Eiser
Applicant/Plaintiff

teen/versus

Die Staat

Respondent/Verweerder
Respondent/Defendant

Prokureurs/Attorneys

Applicant/Eiser
Applicant/Plaintiff

Pro deo

Respondent/Verweerder
Respondent/Defendant

P. G. Kimberley

Advokaat/Advocate

Applikant/Eiser
Applicant/Plaintiff

H. Fouche'

Respondent/Verweerder
Respondent/Defendant.

Aard van Aanzoek/Geding
Nature of Application/Claim

Verlof om te appelleren tegen schuldbewijs. nl. n

Ter Rolle Geplaas vir Verhoor op
Set Down for Hearing on_____

~~Voorzitter op 4.11.82 Wessels AR~~

NK.D.

Adelphi

RECEIVED
RECEIVED
RECEIVED

~~Die~~ an sich word a few

~~A12. 9/11/82~~

U I T S P R A A K

BASSON, R.: Die beskuldigde staan tereg op twee aanklagtes, die eerste is 'n klagte van moord en die tweede een van roof met verswarende omstandighede. Die bewerings in die eerste klagte is dat die beskuldigde op of omtrent 8 Januarie 1982 en te of naby Karos in die distrik Gordonia wederregtelik en opsetlik vir Jacobus Francois Johannes Kriel, 'n Blankeman, gedood het. Op klagte 2 deurdat die beskuldigde op of omtrent die tyd en te of naby die plek in die eerste klagte vermeld wederregtelik en opsetlik vir Jacobus Francois Johannes Kriel aangerand het en toe en daar met mag en geweld 'n motorvoertuig, een paar skoene en een beursie met minstens R80,00 kontant, die eiendom of in die regmatige besit van gemelde Jacobus Francois Johannes Kriel geneem het, en hom dusdoende daarvan beroof het, en verder dat verswarende omstandighede aanwesig was. (10

Die beskuldigde het op beide hierdie klagtes onskuldig gepleit en hy word verteenwoordig deur adv. Fouche.

Die beskuldigde het 'n skriftelike pleitsverduideliking in hierdie hof ingehandig. Dit is deur sy advokaat uitgelees (20 in die hof en die beskuldigde het dit bevestig en dit is ook met sy vingerafdruk bevestig. Dit lees soos volg:

"Ek, die ondergetekende beskuldigde, verklaar soos volg: Ek het vir drie dae by die oorledene gewerk. Vrydagoggend het ek R6,00 by die oorledene geleen. Ek het twee 6-liter kanne wyn gekoop. Ek het Basie met 'n fiets gestuur om dit te gaan koop. Hy het omtrent 11-voormiddag daarmee teruggekom. Ek het om 12-middag omtrent twee bottels daarvan gedrink. Gedurende die dag en tussen die werkerye deur het ek nog twee bottels (30 gedrink. Naby 6-uur namiddag het ek die laaste wyn gedrink. /...

drink. Ek was aangetas maar onthou nog wat gebeur
het. So net na 6-uur het die oorledene by die hek
stilgehou en van die bakkie afgeklim. Sy hond was by.
Toe stap ek soontoe, maak die hek oop, toe sê ek die
oorledene moet my betaal want ek wil nie meer werk nie.
Toe sê oorledene hy het nie nou kleingeld nie, hy sal
môre, die volgende dag, kleingeld gaan kry. Toe word
ek kwaad. Toe vat ek die byl onder my belt uit en
slaan oorledene drie houe teen die nek. Toe val die
oorledene en ek dra hom lusernland toe. Ek lê hom (10
daar neer. Toe vat ek die bakkie en ry daarmee. Toe
ek in die bakkie inklim toe sien ek daar lê 'n blou
beursie voor die stuurwiel en agter die ruit. Ek het
die oorledene se skoene in die land uitgetrek en dit
saamgeneem. Ek het my skoene in die land gelos. Die
oorledene se skoene was egter te klein vir my. Ek ry
toe met oorledene se bakkie. Duskant Grootdrink
omtrek 2 km. daarvandaan het die bakkie gaan staan.
Ek stap toe aan. 'n Endjie daarvandaan het ek die poli-
sievoertuig sien aankom. Ek het egter nie toe gesien (20
dit is 'n polisievoertuig nie. Ek gaan staan toe agter
die bos, toe hou die voertuig regoor my stil. Toe sien
ek dit is die polisie. Ek het die beursie en die mes
daar neergegooi. Toe soek die polisie my deur. Die
polisie het albei die beursie en die mes gesien. Ek
het gesê dit is myne. Hulle het albei geneem en my op-
gelaai. By die kruispad het hulle stilgehou en ek het
weer gesê die goed is myne. Hulle het die mes gevat
en die geld vir my gegee. Ek is toe na Grootdrink na
Sanna Bosch. Ek het tot Maandag by haar gebly en (30
Dinsdag is ek vanaf Upington na Suidwes saam met ene

Klaas. /...

Klaas. Saterdag is ek vanaf Sanna na die Grootdrink winkel. Daar het ek 'n swart broek en seilskoene gekoop. Ek het nie toe die beursie by my gehad nie. Ek het die oorledene se skoene en beursie by Sanna se huis gelos. Ek het by Jan se huis gebly maar het nie die byl daar geneem nie. Die byl wat ek gebruik het, 'n ystersteel byl het ek in die huis gekry waar ek gebly het toe ek in die oorledene se diens was."

Ek wil net dadelik een regstelling maak. Mej. Fouche het gevra die Hof moet net in gedagte hou dat die bakkie, waar (10 die woord ook hier voorkom eintlik verkeerd is en dat dit verwys na die oorledene se voertuig.

Die beskuldigde het ook 'n verduideliking in die Landdros-hof gegee toe hy daar verskyn het. Hierdie verklaring is afgeneem deur landdros Van Rensburg en dit het geskied op 18 Maart. Die klagte wat daar teen die beskuldigde gestel is was een van moord en 'n tweede klagte van diefstal. Beskuldigde het op die moord onskuldig gepleit, skuldig op die diefstal en die Aanklaer het toe 'n verduideliking gegee en daarna is die beskuldigde gevra of hy wil verduidelik waarom hy op die (20 moordklagte onskuldig pleit en of hy bereid is om sy verweer te openbaar. Hy het toe 'n verklaring gemaak en ek lees nou net daardie gedeelte. Die res is in die verklaring en is beskikbaar. Ek lees net die beskuldigde se verklaring:

"Ek het by die oorledene gewerk. Ek het die oggend R6,00 by hom geleen. Ek koop twee 6-liter kanne wyn vir my daarmee. Ek drink van die wyn. Toe ek uitval sê die oorledene ek kan volgende dag die res van my loon kry. Ek drink nog van die drank. Ek gaan na die oorledene en sê hy moet nou my geld gee. Hy sê hy het nie (30 kleingeld, moet eers môre dorp toe gaan om geld klein

te maak. Ek het 'n byl by my gehad. Ek word kwaad en sê vir hom om my geld te gee, ek wil loop. Weet nie wat ek doen - ek haal toe die byl uit, was in my linkersy onder my belt. Ek slaan oorledene toe met byl teen die nek drie houe. Hy val. Ek vat hom en lê hom in die lusernland neer. Ek trek sy skoene uit en vat dit. Ek vat die geld - beursie lê in die voertuig - en ry weg met die voertuig. Ry tot waar die voertuig gaan staan. Ek loop daarvandaan. Ek wou nie oorledene doodmaak nie." (10)

Toe die landdros hom ondervra oor die diefstal klag:

"V. Het u die geld R80,00 gesteel?

A. Ja, vat dit en steek dit in my sak. Wou dit gebruik - het klere vir my gekoop daarvoor.

V. Hoeveel was dit?

A. Iets in die R80,00 - dit nie getel nie.

V. Die voertuig?

A. Wou net ry met die voertuig om weg te kom van toneel.

V. Rede of reg gehad? (20)

A. Nee, weet ek doen verkeerd. Toe ek geld en voertuig vat. Weet is oorledene se goed."

Dan het die beskuldigde 'n verklaring afgelê voor die landdros van Upington, mnr. Brand, op 10 Maart. Dit is erken dat die verklaring vrywilliglik afgelê is, dat die beskuldigde nugter en by sy volle verstand was, geensins beïnvloed nie, en ek lees ook weer net die verklaring wat die beskuldigde gemaak het:

"Ek het die Vrydagaand sê tussen 8 en 9-uur was ek saam met my baas en ons is na die huis. Ek het 'n klein byltjie by my gehad. Ek het die byl vanaf my huis waar ek (30

bly /...

bly gebring. Toe ek en die oubaas voor die huis kom by die hek het ek die oubaas gevra om my R5,00 te leen. Sy antwoord was dat hy nie kleingeld het nie. Die oubaas se naam is Koos. Sy van weet ek nie. Ek het drie dae daar gewerk. Ek weet nie wat in my opgekom het nie maar die volgende toe slaan ek die oubaas teen sy kop met die byl. Ek het toe nadat die oubaas geval het sy beursie wat in sy motor was met R80,00 geneem en in my sak gesteek. Daarna toe neem ek die oubaas, hy het nog geleef, en sleep-dra hom tot in die lusern en lê hom daar(10 neer. Ek het toe die oubaas se skoene uitgetrek en dit vir my aangetrek. Ek het ook 'n pakkie sigarette voor in die motor geneem en daarna het ek die motor geneem en daarmee weggery. Toe gaan die motor verby Grootdrink staan. Ek het toe uitgeklim en geloop. Toe sien ek Groblershoop se polisie aankom. Toe gaan staan ek agter 'n bos. Ek het toe die beursie met geld onder 'n bos ingegooi en my mes het ek ook daar weggegooi. Die polisie het regoor my stilgehou, die mes en die beursie opgetel, my opgelaai en gesê hulle wil gaan (20 kyk watse geld dit is wat ek by my het. Ek is toe saam tot by die grootpad, tot by die kruispad by Grootdrink. Daar het hulle die geld aan my teruggegee en gesê ek kan maar loop. My mes het hulle gehou. Ek het hulle nie gesê dat ek 'n misdaad gepleeg het nie. Ek het by ander mense in Grootdrink vir die naweek gaan bly. Maandag is ek daar weg en is toe saam met ene Klaas na Okahandja, Suidwes-Afrika, waar die polisie my kom haal het."

Ek wil net ook dadelik hier 'n regstelling maak. Die Verdediging het erken dat wat hier in die verklaring staan (30 'n korrekte weergawe is van wat die beskuldigde vir mnr.

Brand vertel het, behalwe waar hy verwys in die sin "toe gaan die motor verby Grootdrink staan." Daardie "verby" moet wees "duskant", en dit is ook so deur die Staat aanvaar.

Daar is sekere erkennings ook gemaak. Dit is:

- (1) Dat die mes, BEWYSSTUK 1, is die mes wat beskuldigde by hom gehad het, en waarna in sy pleitverduideliking verwys word.
- (2) Die beursie, BEWYSSTUK 2, is 'n beursie wat hy op die instrumentepaneel van die oorledene se motor gevind het en ook is dit die beursie waarna hy in sy pleitverduideliking verwys.
- (3) Die verdere erkenning is dat die oorledene dood is as gevolg van 'n aanranding op hom deur beskuldigde.
- (4) Verder vandat oorledene se liggaam in die lusernland gevind is tot by die hou van die lykskouing het die liggaam geen verdere letsels of beserings opgedoen nie.
- (5) Verder dat dr. Visser 'n lykskouing uitgevoer het op die oorledene, die persoon in die klagstaat genoem, J.F.J. Kriel.
- (6) Dat foto's van die oorledene geneem is. (20

Die bewyslas, soos in die meeste strafsake, is op die Staat om al die bewerings in die klagstaat bo redelike twyfel te bewys.

Daar is 'n hele aantal getuies wat getuienis afgelê het en ek handel nou met die afgelegde getuienis.

Speurdersersant Nel het getuig dat hy verbonde is aan die vingerafdrukkantoor te Upington, dat hy op 9 Januarie 1982 ontbied is na die beweerde toneel van misdaad te Karos. Hy het daar aangekom omstreeks 18h20 en die plek is so 50 km. vanaf Upington. Daar is heelwat landbouhoewes wat deur Blankes bewoon word. Dié persele is geleë langs die hoofpad tussen (30

Uppington en Groblershoop en op die toneel aangekom het hy vir mnr. Wessels aangetref wat sekere punte aan hom uitgewys het en hy het ook sekere foto's geneem, BEWYSSTUKKE D en E. Hy het verder 'n sketsplan voorberei, BEWYSSTUK C, 'n sleutel, BEWYSSTUK F, en ek sal nou net kortliks die punte wat hy gevind het aanstip. By punt A het hy bloed gevind, valstande, BEWYSSTUK 3 voor die Hof, 'n meshef, BEWYSSTUK 4. Hierdie goed het alles hier gelê by hierdie punt, en dit is ook by hierdie punt waar sekere sleepmerke begin het. By punt B, tussen die bosse, het hy 'n handbyl, BEWYSSTUK 5, gevind. Op die stomp (10 kant van hierdie byl was daar merke soos bloed. Punt C is die sleepmerke waarna ek reeds verwys het wat in die omgewing van punt A begin het, en by punt C geëindig het en die sleepmerke word ook getoon op foto E. Punt D is die plek waar die oorledene in die lusernland gelê het. Die lusern was op daardie tydstip so omtrent 6 duim hoog en die oorledene was net sigbaar as jy naby die lusernland kom. Die oorledene se bene was so onder sy bors opgetrek; met sy arms langsaan sy liggaam; sy kop was op die grond en die getuie, asook ander getuies, beskryf die oorledene se posisie as in 'n biddende posisie. (20 Langs die oorledene in die grond was daar merke wat soos krapmerke gelyk het en dan het die getuie ook getuig dat die oorledene gekleed was maar hy het nie skoene aangehad nie. Punt E is 'n plek in die lusernland waar hy twee skoene, BEWYSSTUK 6, gevind het. Dié skoene was so ongeveer 'n meter van mekaar af. By punt F is 'n hek en dit is die plek waar hy die hek se sleutels aangetref het. Punte A tot F is deur mnr. Wessels aan hom uitgewys maar sersant Nel het ook self hierdie punte waargeneem en dan het hy ook die afmetings vir ons gegee. Ek dink nie dit is nodig dat ons daarna verwys nie. Ek kan (30 miskien net noem dat die sleepmerke was so 12,1 meter lank.

In elk /...

In elk geval die ander afstande is daar gegee en is nie werklik noodsaaklik vir die uitspraak nie.

Dan het hy op die plan aangetoon 'n plek waar daar sekere remmerke was soos van 'n motorvoertuig. Die remmerke is net buitekant die pad en is ongeveer 3 meter lank en ongeveer 'n duim diep. Die indruk wat die getuie hiervan gekry het is dat dit afkomstig is van 'n voertuig wat uit die pad uitgeswaai het en daar tot stilstand gekom het en dat dit 'n voertuig is wat skielik gestop het. Dit is ook waar die valstande gelê het. Toe die getuie daar gekom het was daar al heelwat omstanders (10 en daar was heelwat spore tussen C en D. Ek kom later weer op daardie spore terug. Hy het later in die rigting van Groblershoop gery en 'n groenerige BMW motor met die registrasienommer CAY 8829 gekry waar dit langs die pad gestaan het. Dié voertuig was gesluit maar die linker voorvenster het gelyk of dit met 'n klip stukkend geslaan was. Hy het die voertuig vir vingerafdrukke ondersoek en mnr. Wessels het dit later uitgeken as die oorledene se voertuig.

Dan is daar die getuienis van dr. C.L. Visser, die distriksgeneesheer van Upington, wat 'n lykskouing op die oorle- (20 dene uitgevoer het, op 11 Januarie 1982 om 11h44. Dié geneesheer het kort na die lykskouing sy bevindinge op skrif gestel. Dit is vervat in BEWYSSTUK G en dit is vorm Gesondheid I. Ek wil net kortliks die hoof of die belangrikste bevindinge van die geneesheer uitlees soos dit op sy verslag aangetoon is. Daar was 'n fraktuur van die vyfde nekwerwel. Die linker onderkaak en maxilla is vergruis. Bloed uit die mond en die neus. Linker skedelfraktuur en die neusbeen gebreek. En dan was daar sonbrandwonde aan die arms en die lyf. Die sonbrand wonde het die geneesheer verduidelik het klaarblyklik nadoods ont- (30 staan. Hy gee die oorsaak van dood aan as "skedelbasis fraktuur

met subarachnoidale bloeding en 'n gedeeltelike kompressie van die rugmurg. Die oorledene se ouderdom was ongeveer sestig, lengte 5 vt. 9 dm., massa 70 kg. Sy liggaamsbou sterk, en dit is in hooftrekke die geneesheer se bevindings.

Die geneesheer het baie volledig getuienis gegee, soos ondervra deur die Staat, die Verdediging en die Hof, en die geneesheer het ook verwys na sekere foto's wat geneem is vermoedelik deur die polisie, dit is BEWYSSTUKKE H, I en J. Foto's H en I toon die beserings aan die oorledene, vanuit verskillende hoeke, en BEWYSSTUK J is maar net 'n foto waar 'n (10 gedeelte van die skedel reeds oopgemaak is. Die beserings op foto's H en I is duidelik te bespeur aan die linkerkant van die oorledene se kop. Dit is duidelik dat daar by die neus 'n besering is en die hele nek is blou verkleur.

Toe het die geneesheer getuig dat as die byl, Bewysstuk 5, gebruik is, dan moes daar meer as een hou geslaan gewees het. Hy is van mening dat die stomp kant van die byl gebruik is. Daar was nie sertifiseerbare kneusings aan die nek gevind nie maar soos ook op die foto aangetoon was die nek blou. Die fraktuur van die nekwerwel kon ook die bloeding in die nek (20 veroorsaak het en die verkleuring. Die fraktuur van die nek kon deur geweld van die bylhou veroorsaak gewees het. Hy het geen direkte besering op die plek gevind waar die fraktuur aan die nek gevind is nie. Die skedelbasis fraktuur is reg onder die brein en die besering aan die bokaak is in die onmiddellike omgewing van hierdie skedelbasis fraktuur. As Bewysstuk 5 gebruik is dan moes baie geweld gebruik gewees het.

Daar was ook gedeeltelike kompressie van die rugmurg. Die rugmurg was nie af nie, daar was net 'n indentasie as gevolg van die fraktuur, eintlik meer dan net 'n induiking in die (30 rugmurg. Die sonbrande wat hy gevind het en wat soos ek reeds

gesê het nadoods ontstaan het, stem ooreen met 'n persoon wat vir 'n dag lank in Januarie in hierdie deel van die wêreld in die son gelê het wanneer dit baie warm is.

Die beskuldigde is na die geneesheer se mening ongeveer drie-en-twintig jaar oud. Dit is die ouderdom wat aan hom gestel is, maar volgens sy mening is die beskuldigde sonder twyfel 'n volwassene.

Die subarachnoidale bloeding is 'n stadige bloeding en die oorledene sou waarskynlik bewusteloos gewees het, maar dit is ook moontlik dat hy nog onwillekeurige bewegings uitgevoer(10 het nadat hy beseer is.

Dan was daar die getuienis van mnr. Johannes Hendrik Kriel, 'n broer van die oorledene. Hy het getuig dat die oorledene gebore is op 4 Oktober 1921 en dus nou sestig jaar oud is. Die oorledene was 'n pensioenaris van die Suid-Afrikaanse Vervoerdienste en die oorledene het ander persone gehelp om toesig te hou oor sekere persele. Dié perseel waar die oorledene oorlede is behoort aan 'n mnr. Vorster en ook daar het die oorledene toesig gehou. Die oorledene het altyd die werksmense op 'n Vrydagaand betaal. Dan getuig hy verder dat hy teen- (20 woordig was op 6 Januarie, die Woensdag, toe die oorledene die beskuldigde in diens geneem het om op mnr. Vorster se perseel te gaan werk teen R15,00 per week. Nou dit is aan die beskuldigde verduidelik dat as die eienaar van die perseel terugkom daar verdere besprekings oor sy loon kon wees. Beskuldigde was die enigste persoon wat op daardie perseel gewerk het. Die oorledene was nog gesond alhoewel hy nie meer swaar werk kon doen nie.

Dan het mnr. W.J. Wessels getuig. Die oorledene was sy swaer. Op 9 Januarie 1982 het hy na die oorledene se huis gery om daar te gaan kuier. Hy het so omstreeks 3.15 nm. daar (30 gekom, dit is nou op die perseel van mnr. Goussard waar die

oorledene gewoon het. Die oorledene se vrou was in trane en half histeries, want die oorledene is reeds die Vrydagaand weg en het nog nie teruggekeer nie. Hy het toe beloof en het ook so gemaak om die oorledene te gaan soek. Hy kry die oorledene toe op mnr. Vorster se perseel in die lusernlande. Hy was reeds styf, met ander woorde dood, en hy beskryf die posisie waarin die oorledene gevind is as 'n biddende posisie. Hy het toe net daar gebly en die polisie laat ontbied. Hy het 'n mes en valstande gekry en hy het ook die handbyl gevind, die sleepmerke, hy het die skoene gevind, die sleutels, (10 maar hy het alles netso gelos totdat sersant Nel gekom het en toe het hy dit netso aan die sersant uitgewys.

Hy beweer dat hy tussen C en D geloop het, hy het toe hy daar op die perseel gekom het iets sien uitsteek in die lusernland en hy het toe nadergegaan om te gaan kyk wat dit was en dit was toe die oorledene. Soos goed te verstane het hy toe iets gaan soek om die oorledene te beskerm en hy het sinkplate gaan haal en 'n beskutting vir die oorledene opgerig. Dit verklaar oor hoekom daar waarskynlik 'n hele aantal spore tussen C en D was toe sersant Nel daar gekom het. Die oorle-(20 dene se motor was 'n groen BMW registrasienommer CAY 8829 en dié motor het hy ook later aan sersant Nel uitgewys. Hy het toe daar gebly totdat die oorledene se liggaam verwyder is.

Dan is daar die getuienis van mev. Kriel wat met die oorledene getroud was. Sy het getuig dat hulle op mnr. Goussard se perseel op Karos gewoon het, dat die oorledene take vir Goussard op sy perseel verrig het, en ook op mnr. Vorster se perseel behulpsaam was. Die betrokke Vrydagaand 8 Januarie was hulle tuis. Die oorledene het daardie aand laat tuisgekom en hy was moeg, maar hy het geen beserings gehad waarvan sy (30 geweet het nie. Hulle het toe geëet en hier omstreeks 11-uur

die aand het hulle gereed gemaak om bed toe te gaan. Net toe hulle wou gaan lê het sy gehoor dat daar iemand aan die deur klop. Die oorledene het gaan oopmaak en sy het gehoor iemand sê "Baas, baas Vorster het gekom, baas moet soontoe kom."

Daaruit het sy afgelei dat dit 'n bruinman was omdat hy die woord "baas" gebruik het. Sy weet nie wie dit was nie, maar die oorledene is toe weg en nadat hy uit die huis uit is het sy gehoor dat twee motordeure toeklap. Voordat die persoon aan die deur geklop het het sy egter geen motor gehoor nie. Mnr. Wessels het die volgende dag daar by haar gekom, sy het (10 vir hom vertel dat die oorledene weg is en sy het haar man nooit weer lewend gesien nie. BEWYSSTUK 7, die paar skoene, is die oorledene s'n, die beursie BEWYSSTUK 2 kon sy nie identifiseer nie maar het getuig dat die oorledene so 'n beursie gehad het. Sy weet egter nie of hierdie betrokke beursie inderdaad die oorledene s'n was nie.

Sy vertel verder dat die oorledene geld getrek het en dan byhom gehou het, met ander woorde, hy het alles kontant betaal. Hy het ook geld van mnr. Vorster gehad om Vorster se werksmense te betaal. Die oorledene het ook 'n klein hondjie gehad (20 wat maar altyd saam met hom gegaan het. Alhoewel sy nie presies kan sê hoe laat die oorledene daardie aand weg is nie, meen sy dat dit in die omgewing van 11-uur die aand was, maar dit was in elk geval reeds baie donker. Sy ken die beskuldigde glad nie. Sy getuig dat die oorledene inderdaad nie so gesond was as wat hy miskien voorgekom het nie. Sy sê hy was sieklik, het blykbaar 'n probleem met sy rug gehad. Hy kon eintlik nie meer werk nie en hy was inderdaad nie baie sterk nie.

Dan het ons die getuienis van Jan Marsala, 'n Kleurlingman, wat daar op een van die persele gewerk het by mnr. (30 Goussard. Hy sê hy het die oorledene geken, hy ken ook die

beskuldigde/..

beskuldigde. Die beskuldigde het hy blykbaar ontmoet terwyl die beskuldigde daar in Kakamas se omgewing op 'n plaas gewerk het. In Januarie 1982 het die beskuldigde by die getuie op die perseel op Karos gekom, dit was op 'n Dinsdag in die week net na nuwejaar. Beskuldigde het werk gesoek. Hy het geweet dat die oorledene werkers gesoek het. Hy het toe die beskuldigde na die oorledene verwys. Beskuldigde is toe die Woensdag na die oorledene, en hy het die Woensdag en die Donderdagaand by die getuie Jan Marsala geslaap. Vrydagaand was die beskuldigde ook nog by hom tot so omstreeks 10-uur die aand, toe die beskuldigde weg is. Hy ken die bewysstuk voor die Hof, BEWYS-STUK 5, die byl. Dit behoort aan sy werkgewer, en dit was in sy huis maar hy het dit die Saterdag vermis. Hy ken die skoene, BEWYSSTUK 6, goed en getuig dit is die beskuldigde s'n. Hy het hulle nog die Vrydagaand aangehad toe hy te voet daar weg is. Die beskuldigde het net die een paar skoene gehad en het nooit weer teruggekom nie. Al wat beskuldigde inderdaad gehad het toe hy by die getuie gekom het was net die klere en die skoene wat hy aangehad het en dan 'n fiets. Beskuldigde (20 was die aand nugter. Hulle het nog gesit en gesels voor die beskuldigde weg is. Hy en beskuldigde het egter nie saam gedrink nie. Hy wat die getuie is het alleen wyn gedrink wat hy by sy werkgewer gekry het en hy was soos hy dit beskryf het, lekker gewees. Hy het nie die byl, Bewysstuk 5, na mnr. Vorster se perseel geneem nie.

Dan is daar die getuienis van konstabel Bedfordt van die Suid-Afrikaanse Polisie op Groblershoop wat op die 8 en 9 Januarie 1982 by die Grootdrink aansluiting 'n padblokkade beman het. Hy het in die nag 'n end van hulle af, ek meen hy (30 het gesê so 300 meter van hulle af iets op die kruin van die pad gewaar, die persoon het so buk-buk oor die pad geloop. Hy het

toe soontoe gegaan en die beskuldigde gekry waar hy agter 'n boom weggekruip het. Hy het die mes, BEWYSSTUK 1, en die beursie, BEWYSSTUK 2, naby die beskuldigde sien lê, hy het die beursie oopgemaak en daarin was meer as R80,00, dit is nou note en kleingeld. Hy het die beursie aan die beskuldigde teruggegee want beskuldigde het beweer dit is syne, dat hy by die Spoorweë gewerk het en daar die geld verdien het. Hy wou nog vir die getuie R2,00 gee maar die getuie het geweier om dit te aanvaar. Beskuldigde het in die rigting van Grootdrink, Groblershoop, geloop. Hy meen dat beskuldigde het gedrink (10 maar hy was beslis nie dronk nie. Hy het nog normaal geloop en gepraat en hy het voorgekom soos 'n persoon wat goed weet wat hy doen. Die volgende môre het hy 'n groen BMW motor een kilometer daarvandaan in die rigting van Upington gevind. Hy herken die BEWYSSTUK 7, die skoene, en die beursie, BEWYSSTUK 2. Hy het dit 'n paar dae later by Sanna Bosch gevind. Die getuie het ook ontken dat hy R10,00 van beskuldigde gevra het. Hy het beskuldigde inderdaad geken.

Sanna Bosch het getuig dat sy op Grootdrink bly en die beskuldigde ken as Basie Williams. Saterdagmôre 5-uur (20 voormiddag het die beskuldigde by hulle gekom. Hy het 'n blou beursie uitgehaal en vir hulle die geld gewys, twintig rande, tien rande en silwer. Dit het gelyk of hy baie geld het en hy sê hy wil winkel toe. Son uit is hy inderdaad winkel toe en hy het toe later teruggekom met 'n lang swartbroek, sonbril, rooi keps, tekkies, en 'n geruite hemp. Hy is die Maandag weer daar weg. Hy sê hy gaan na sy ma in Okahandja. Hy is met 'n spoorwegbus daar weg. Beskuldigde het met die skoene, Bewysstuk 7, daar aangekom en hy het die skoene en die Bewysstuk 2, die beursie, net daar gelos. Die polisie het later (30 by hulle gekom en navraag gedoen oor ene Piet Isaacs. Sy het

egter nie so 'n persoon geken nie en het in elk geval nie dié naam met die beskuldigde in verband gebring nie. Die Maandag het sy die skoene en die beursie aan die polisie gegee. Sy getuig dat sy die beskuldigde al van Ou Kersdag af ken, dit is nou 1981, toe hy saam met haar suster by hulle huis aangekom het. Die beskuldigde het die Saterdag net na Nuwejaar weer by hulle gekom en hy is toe die Maandag weer weg om te gaan werk soek. Daardie selfde week se Saterdag het hy toe met die geld daar aangekom en verduidelik dat dit geld is wat sy ma gestuur het aangesien sy wou hê dat hy moes terugkom. (10

Dan is daar die getuienis van mev. Anna DuRaai. Sy het beweer dat die beskuldigde op 9 Januarie 1982 daar by hulle winkel gekom het en die beskuldigde het wit seilskoene gekoop, 'n hemp, 'n lang swartbroek, 'n pet en 'n donkerbril. Vir die klere het hy met R20,00 note betaal en vir die bril met 'n R10,00. Sy het die beskuldigde later op 'n uitkenningsparade uitgeken.

Speurderadjudantoffisier De Waal het getuig dat hy die ondersoekbeampte is, dat hy die beskuldigde gesoek het vandat hy die ondersoek op hom geneem het, maar eers op 8 Maart kon hy die beskuldigde in Rehoboth in Suidwes-Afrika opspoor, dit is so ongeveer 800 kilometer van Upington. Die getuie beweer dat na die voorval daar op Karos die beskuldigde eenvoudig net uit die omgewing verdwyn het.

Beskuldigde het self ook onder eed getuig. Hy het die Woensdagmôre 6 Januarie 1982 by die oorledene gaan werk soek. Hy het die oorledene nie voorheen geken nie. Hy het toe van die Woensdag tot die Vrydag daar gewerk. Daar was 'n huis op mnr. Vorster se perseel waarin hy kon woon maar hy het verkies om by Jan Marsala te gaan slaap. Hy sê verder dat hy R6,00 (30 by die oorledene geleen het. Hy het iemand gestuur om vir hom te gaan /...

te gaan wyn koop. Dié het die twee sesbottel kanne rooi suur-
wyn gebring waarvan hy tussen 12-uur en 6-uur vyf bottels uit-
gedrink het, waarvan die laaste ongeveer 6-uur was. Omstreeks
6-uur het die oorledene na sy werksplek gekom met 'n groen kar.
Daar by die hek het hy nog die hek oopgemaak en hy, die beskul-
digde, was toe langs die kar. Hy het toe vir die oorledene
gevra om sy geld te gee want hy wou nie verder werk nie. Die
oorledene het vir die beskuldigde gesê hy moet tot die volgende
dag wag en die beskuldigde beweer hy het die byl - maar dit is
nou nie Bewysstuk 5 nie - die ystersteel byl by hom gehad. (10
Hy het die oorledene daarmee teen die nek gekap met die agter-
kant van die byl. Hy weet nie wat hom makeer het nie - wat
met hom gebeur het nie, dit is nou wat in sy eie gemoed gebeur
het nie, die oorledene het daar gelê, hy het hom toe opgetel
en hom in die lusernland gaan sit. Hy het toe die motor gevat
en daarmee gery. Hy het ook die oorledene se skoene, maar dit
is nie Bewysstuk 7 nie, uitgetrek en vir homself aangetrek.
Syne het hy by die stoor gelos. Die oorledene se skoene het
hy later by Sanna gelaat. Die motor het later gaan staan.
Toe hy uitklim toe sien hy daar lê geld en sigarette en hy (20
het dit geneem. Hy het die motor gesluit en die sleutel deur
'n skrefie van die venster in die motor gegooi. Hy vertel
dat konstabel Bedefordt hom later agter die bos gekry het waar
hy die mes en die beursie weggegooi het. Die een speurder sê
hy wou R10,00 hê om die beskuldiging op die mes klagte, ver-
moedelik besit van 'n gevaarlike wapen, te laat vaar. Hy wou
dit egter nie betaal nie. Hy het vir die getuie Bedefordt
ook gesê dat hy by baas Koos gewerk het. Sy geld is aan hom
teruggegee. Die volgende môre is hy na Sanna Bosch en later
na die winkel waar hy 'n broek en tekkies gekoop het, maar (30
nie die ander goed waarvan die getuies getuig nie. Hy weet

nie ./...

nie dat 'n byl uit Marsala se huis geneem is nie, in elk geval het hy dit nie gevat nie.

Die beskuldigde is baie deeglik onder kruisverhoor geneem en het dit moeilik gevind om antwoorde op alle vrae te gee. Hy moes toegee dat daar verskeie verskille tussen die verskillende verklarings is. Hy ontken dat hy die Vrydagaand 10-uur by Marsala weg is, dat dit hy was wat die oorledene die nag laat by sy huis onder valse voorwendsels weggelok het. Hy beweer dat hy nie moeilikheid met Sanna en Marsala gehad het nie, en dat hulle inderdaad geen rede het, sover hy weet, (10 om leuens te vertel nie. Hy weet ook nie waarom mev. DuRaai sal sê hy het meer goed gekoop as wat hy self erken nie. Daar was omtrent R80,00 in die beursie van die oorledene wat hy geneem het.

Hy verduidelik dat die remmerke veroorsaak is, dit is nou daar op die plaas op Karos, toe hy per ongeluk vorentoe gery het en moes rem. Hy ontken dat hy vir landdros Brand gesê het hy was so tussen 8 en 9-uur die aand saam met sy baas.

Beskuldigde erken dat hy geweet het as jy iemand met 'n byl slaan hy kan doodgaan. Hy beweer, teenstrydig met die (20 erkenning van sy advokaat gemaak, dat landdros Brand verskeie foute in sy verklaring gemaak het.

Die Hof het al die getuies se getuienis deeglik oorweeg, asook al die waarskynlikhede in die saak.

Die Staatsgetuies het hulle getuienis op 'n bekwame wyse afgelê. Daarteenoor was beskuldigde, volgens sy eie getuienis, in baie opsigte 'n leuenaar. In elk geval bevestig hy tot 'n groot mate die Staatsgetuies se getuienis.

Volgens die getuienis van die oorledene se broer het oorledene die werkers elke Vrydag betaal. Ons weet nie of (30 beskuldigde ook daardie Vrydag betaal is nie, maar waarskynlik

is hy /...

is hy wel betaal. Hy beweer oorledene het hom die oggend geld geleen. Volgens mev. Kriel se getuienis het die oorledene altyd kontantgeld by hom gehad, en ten spyte van beskuldigde se ontkenning het hy dit waarskynlik agtergekom. Hy is die Vrydagaand 10-uur omtrent van Marsala se huis af weg met 'n byl in sy besit. Omstreeks 11-uur lei iemand die oorledene van sy huis af weg onder valse voorwendsels. Dit kan niemand anders as beskuldigde gewees het nie. Die oorledene is nooit weer lewend gesien nie. Die beskuldigde erken dat hy vir oorledene drie houe met die byl geslaan het. Die oorledene het (10 daarvan beswyk. Beskuldigde beweer egter dat dit reeds omstreeks 6-uur plaasgevind het, maar hierdie verhaal dat dit om 6-uur plaasgevind het is as heeltemal vals verwerp. Daar kan dus hoegenaamd geen twyfel wees nie dat beskuldigde, en beskuldigde alleen, oorledene aangerand het, en dat oorledene beswyk het as gevolg van die beserings wat beskuldigde hom toegedien het. Daar was ook geen regverdiging vir die aandrang aangevoer nie en inderdaad was daar geen regverdiging nie. Beskuldigde het dus wederregtelik opgetree.

Beskuldigde is sterker as oorledene wat al sestig jaar (20 oud was en nie so sterk nie. Hy slaan of kap oorledene drie houe teen die kop met die agterkant, die stomp kant van die byl, Bewysstuk 5, en fel hom neer. Hy het nooit weer hestel nie. Volgens die geneesheer was baie geweld nodig om die beserings te veroorsaak wat hy gevind het. Dit is 'n baie swaar en gevaarlike wapen wat die beskuldigde gebruik het. Hy het met baie geweld die oorledene op 'n gevaarlike plek op sy liggaam te wete teen sy kop geslaan en hom ernstige beserings toegedien. Hy het geweet dat so 'n aanval die oorledene kon doodmaak. Hy het dus minstens voorsien dat sy optrede dood (30 tot gevolg kon hê en het nogtans die oorledene so aangerand.

Hy het /...

Hy het dus minstens opset in die vorm van dolus eventualis gehad. Ons meen egter dat uit al die omstandighede dit oorweldigend duidelik is dat beskuldigde eerder die direkte opset gehad het, met ander woorde dat hy die oogmerk gehad het om die oorledene te dood.

Die vraag ontstaan waarom die beskuldigde die oorledene so wreedaardig aangerand het? Daar kan hieroor geen twyfel hoegenaamd wees nie. Soos reeds gesê het beskuldigde waarskynlik agtergekom dat oorledene kontantgeld by hom het. Hy het oorledene in die nag van sy huis weggelok om hom te be- (10 roof. Hoe dinge tydens die aanranding verloop het weet net die beskuldigde. Feit is egter dat hy oorledene se beursie met die geld en sy skoene gevat het, gesteel het, en vir homself toegeëien het. Na hy die oorledene deur die aanranding met 'n byl wat hy vir hierdie doel saamgebring het buite aksie gestel het, het hy die motor gebruik, maar waarskynlik net om makliker daarmee weg te kom. Hy is dus ook skuldig aan roof van die geld en die skoene en die Hof bevind verder dat daar verswarende omstandighede aanwesig is. Die verswarende omstandighede bestaan daarin dat hy 'n gevaarlike wapen hanteer het en 'n (20 ernstige besering aan die oorledene toegedien het. Dit is ten slotte duidelik dat die rooftog en die dood van die oorledene fyn beplan is deur die beskuldigde.

Hy word dan skuldig bevind aan moord op die eerste klagte en op klagte 2 aan roof met verswarende omstandighede maar dit het betrekking net op die geld en die skoene.

HOF VERDAAG / HOF HERVAT:

MEJ. FOUCHE SPREEK DIE HOF TOE INSAKE VERSAGTENDE OMSTANDIGHEDE:

Soos dit U Edele behaag, ek wil net graag die volgende op rekord plaas. Die beskuldigde se ma is nie hier nie. Hier (30

is /...

is egter 'n tante van hom, Betty Williams, by die Hof. Ek het 'n redelike volledige konsultasie met haar gevoer. Daar blyk egter niks te wees wat sy voor die Hof kan plaas wat enige...lig kan werp op die lewe en op die persoonlikheid van die beskuldigde wat as versagtende omstandighede kan dien nie.

U Edele, sy ken die beskuldigde goed, baie goed, vandat hy 'n klein babatjie is, en die beskuldigde het ook van kleins af in baie noue kontak met haar gewees, en alhoewel - en groot dele van sy lewe by haar in dieselfde huis gesluit. Dit is dan die enigste familielid wat hier is en soos ek reeds gesê(10 het sy kan van geen hulp wees nie.

U Edele, dan wat die beskuldigde self betref. Sy houding is presies dieselfde as wat dit was van Sondag 1 Augustus wat ek hom hier in die plaaslike gevangenis gespreek het, naamlik dat hy gee nie om wat gebeur nie en hy het niks te sê vir die Hof op hierdie stadium ook nie. Hy verkies om nie getuienis af te lê ter versagting nie, en soos ek reeds gesê het hy gee nie om wat gebeur nie, en hy het niks nuuts om vir die Hof te sê nie.

HOF: Kan u dan betoog dat daar versagtende omstandighede is?(20

MEJ. FOUCHE: U Edele, dan bly dit slegs oor op die getuienis wat reeds afgelê is, en U Edele, uit die aard van die saak is daar dan min wat ek aan u kan voorlê. Al wat ek eintlik wil submitteer is dat die beskuldigde blykbaar in sy eie gemoed vertoorn geraak het omdat die oorledene hom nie op die stadium toe hy daarom gevra het, die geld gegee het wat hy gedink het hom nog toekom nie. U Edele, ek is heeltemal bewus daarvan dat die oorledene gesê het hy sou dit die volgende dag aan hom gegee het.

HOF: Ja, maar daardie verhaal gaan saam met die een wat die (30 Hof verwerp het, naamlik dat dit om 6-uur sou plaasgevind het,

maar die Hof het bevind dit het 11-uur die aand plaasgevind toe hy die oorledene weggelok het van sy huis af. Met ander woorde dan lyk dit vir my kan daar nie sprake daarvan wees dat hy vertoorn kon wees of iets nie.

MEJ. FOUCHE: U Edele, ek probeer nie submitteer dat op daardie basis die 6-uur verhaal, van die 6-uur verhaal, dat hy toe skielik kwaad geword het nie. In my submitisie probeer ek 'n bietjie breër as dit te trek, naamlik dat die oorledene sou hom die oggend 'n voorskot gegee het en nie sy volle geld gegee het nie, en dat daar nog iets aan hom verskuldig sou gewees het. (10

HOF: Ja, maar dit is soos u gesê het, die oorledene het nie geweier om dit vir hom te gee nie, op die meeste het die oorledene gesê - kyk hier, ek bring dit môre vir jou.

MEJ. FOUCHE: Dit is korrek.

HOF: Maar dit sou miskien nou nog van toepassing gewees het as dit om 6-uur die aand gebeur het, maar as dit nou om 11-uur die nag plaasgevind het, dan weet ek nie of daardie submitisie kan opgaan nie. Want kyk, hoekom gaan haal hy dan die oorledene om 11-uur die nag? En hoekom sê hy nie vir die Hof hy was kwaad gewees of iets op daardie tydstip nie, as dit so (20 was nie?

MEJ. FOUCHE: Nee, dit is so, U Edele, daar is probleme met versagtende omstandighede, wat versagtende omstandighede betref. Ek wil net aan die hand doen dat daar tog 'n moontlikheid bestaan dat daar êrens miskien nog aan hom geld verskuldig kon gewees het wat hom vertoorn het. U Edele, soos ek reeds aangedui het, die beskuldigde is van geen hulp wat versagtende omstandighede betref nie, ek het probeer om van sy familie op te spoor, en dit is sover soos ek gekom het, soos ek ook aan die Hof verduidelik het. (30

HOF: Ja, ek glo dat u alles gedoen het wat u kon.

MEJ. FOUCHE:/...

MEJ. FOUCHE: Sover as wat dit moontlik was, U Edele. Daar is niks verder wat ek voor die Hof kan lê nie.

MNR. VAN RENSBURG SPREEK DIE HOF NIE TOE IN ANTWOORD NIE.

B E V I N D I N G

BASSON, R.: Die Hof kom nou op die stadium waar daar oorweeg moet word of daar versagtende omstandighede in hierdie geval aanwesig is.

Versagtende omstandighede is beskryf as 'n omstandigheid of enige faktor wat tersake is by die pleging van die misdaad en wat die morele verwyttbaarheid van die dader verminder. (10 Dit is ook al deur ons Appèlhof gesê dat die Hof se plig is om te oorweeg of daar feite is wat ter sake is by versagting soos onvolwassenheid, dronkenskap, uitlokking, dan of sulke feite saamgeneem waarskynlik die beskuldigde se gedagtegang beïnvloed het by sy handeling, en dan of sodanige beïnvloeding voldoende was om die morele verwyttbaarheid van die beskuldigde te verminder.

Ek wil dadelik sê dat adv. Fouche in hierdie geval die saak gedoen het so goed soos sy kon. Dit was 'n moeilike saak. Sy het ook moeite gedoen om te probeer vasstel of daar nie (20 uit die familie vasgestel kan word dat daar moontlik iets is wat vir die beskuldigde gesê kon word nie. Sy kon nie soiets vind nie. Die beskuldigde self neem blykbaar die houding in dat hy niks te sê het nie en dat hy ook nie omgee wat die gevolge is nie. Dit is in elk geval nog die Hof se plig om eers vas te stel of daar moontlike versagtende omstandighede is.

Nou daar is twee aspekte waaraan die Hof aandag moet gee. Die een is die kwessie van die moontlikheid van drank. Die beskuldigde het aanvanklik getuig dat hy 'n groot hoeveelheid drank die Vrydag gedrink het, maar dit was op die veronder- (30 stelling en sekerlik bedoel om effek te hê hier om en by 6-uur

in die aand, maar volgens die getuienis van byvoorbeeld Jan Marsala was die beskuldigde om 10-uur daardie aand heeltemal nugter en hierdie voorval het in die omstreke van 11-uur daardie aand plaasgevind.

Dit is ook so dat Bedefordt vir ons gesê het dat toe hy die volgende môre beskuldigde gevind het, beskuldigde na drank geruik het, maar ook hy bevestig dat beskuldigde heeltemal normaal opgetree het, met ander woorde, dat enige drank wat hy mag ingehad het hom eintlik nie geaffekteer het nie. So die kwessie van drank kan vir alle praktiese doeleindes geïgnoreer word. Daar is die moontlikheid wat mej. Fouche genoem het dat die beskuldigde in sy eie gemoed ontevrede en vertoornd was omdat die oorledene hom dan nie geld betaal het wat hom toegekom het nie. Die Hof het reeds die bevinding gemaak dat die oorledene waarskynlik die beskuldigde betaal het en dat dit onder andere was hoe hy agtergekom het dat die oorledene geld het, maar ook op die beskuldigde se eie getuienis het die oorledene nooit geweier om sy geld vir hom te gee nie. Hy het, as die beskuldigde se getuienis enigsins moontlik waar kan (20 wees, vir hom 'n voorskot gegee; hy het aangebied om die res die volgende dag vir hom te bring, en die beskuldigde sê ook nie dat dit die rede was hoekom hy die oorledene aangerand het en inderdaad vermoor het nie. Dit is, soos ek reeds gesê het, oorweldigend bewys dat die rede waarom die beskuldigde die oorledene aangerand het is om hom te beroof. Daar was nie sprake daarvan dat die beskuldigde verontreg gevoel het dat hy nie betaal is nie, hy wou die geld wat die oorledene gehad het, op 'n slinkse wyse bekom, en daarvoor het hy baie fyn en met lis die hele situasie beplan. (30

So na die mening van my en my geleerde assessore, as jy al die moontlike omstandighede saamneem, is daar nie sprake

daarvan /...

daarvan dat hier versagtende omstandighede kan wees nie. Die eenparige bevinding is dat daar geen versagtende omstandighede is nie.

DIE BESKULDIGDE HET VORIGE VEROORDELINGS.

DIE BESKULDIGDE ERKEN SY VORIGE VEROORDELINGS.

MEJ. FOUCHE SPREEK DIE HOF VERDER TOE: U Edele, wat betref die roofklagte geld presies dieselfde. Ek het niks anders om te sê as wat ek ten opsigte van die versagtende omstandighede by die moord gesê het nie. Die gebeure is nou aaneen verwant en daar is werklik niks anders wat ek in die verband onder die (10) aandag van die Hof kan bring nie.

HOF: Ek het Vrydag net dit genoem oor die kwessie van die - of die Hof albei kan skuldig bevind, ek dink die gesag is oorweldigend daarvoor, maar by die vonnis sê hulle dan moet jy by die roof die noodlottige gevolge op die moordklagte moet jy uit jou verstand uitskakel, in ander woorde dan moet jy 'n vonnis op die roof oplê met - soos hulle sê jy moet die moord wegdink en dan moet jy 'n vonnis oplê op die roof.

MEJ. FOUCHE: Dit is korrek, U Edele, maar daar is werklik niks (20) nuuts wat ek voor die Hof kan oplê ten opsigte van die roof nie. Die roof en moord lê so nouaaneengestrengel dat daar nie ander faktore is, enige ander faktore, nuwe faktore is wat ek onder die Hof se aandag kan bring betreffende òf die misdaad, òf die persoon van die beskuldigde, wat die roof betref, wat ek nie reeds genoem het nie.

MNR. VAN RENSBURG HET NIKS OM BY TE VOEG NIE.

V O N N I S

BASSON, R.: Piet, voor die Hof nou die vonnis uitspreek, want ek moet jou ook straf op die roof, wat die moordklagte betref is die Hof verplig om vir jou die doodvonnis op te lê. Nou (30

wil /...

wil ek net hoor of jy nog enigiets te sê het voordat die Hof vir jou op daardie moordklagte die doodvonnis oplê?

DIE BESKULDIGDE HET NIKS OM TE SÊ NIE.

BASSON, R.: Die beskuldigde in hierdie geval is skuldig bevind op twee klagtes, eerstens op 'n klagte van moord en die Hof het bevind dat daar geen versagtende omstandighede aanwesig is nie. Dan is die beskuldigde op die tweede klagte skuldig bevind aan roof met verswarende omstandighede. Ek kan maar net aanhaal uit die saak S v WITBOOI 1982(1) S A 30(A) op b.35 waar die Appèlhof hierdie soort saak behandel, met (10 ander woorde waar 'n persoon skuldig bevind word aan sê moord en dan die doodvonnis opgelê word, en waar hy ook skuldig bevind word aan roof met verswarende omstandighede, maar wat albei uit dieselfde feite-stel en omstandighede voortspruit. Op b.35 het die Hof verwys na 'n uitspraak in die saak S v MATHEBULA, en vervolg:

"Soos ek die uitspraak verstaan moet in 'n geval soos die onderhawige by oorweging van 'n gepaste straf op die roofklag sover doenlik die noodlottige gevolg van die aanranding die dood van die oorledene buite rekening(20 gelaat word, maar kan en behoort nog steeds ag geslaan te word op die geweld wat gebruik is en veral op die feit dat dit lewensgevaarlik van aard was."

'n Feit wat die Hof natuurlik in hierdie saak ook nie buite rekening kan laat nie is die lang lys van vorige veroordelings wat teen die beskuldigde bewys is en wat deur hom erken is. Die beskuldigde is vanaf 1973 tot 1979 by verskeie geleenthede skuldig bevind aan huisbraak met die opset om te steel, diefstal, hy is skuldig bevind aan roof, hy is skuldig bevind aan aanranding met die opset om ernstig te beseer. Dit is alles misdade wat verband hou, eintlik maar dieselfde is (30

as die/...

as die soort misdaad waarvoor die beskuldigde nou teregstaan.

Die Hof het soos ek sê bevind dat hier geen versagtende omstandighede is nie. Maar al sou daar ook versagtende omstandighede bevind kon gewees het, en as die Hof miskien 'n fout gemaak het in daardie opsig, dan meen ek dat hierdie by uitstek 'n geval is waar die hoogste vonnis in elk geval opgelê moet word. As ek dit nie vir die moordklagte opgelê het nie dan sou ek dit sekerlik vir die roofklagte opgelê het. Maar op die bevindings soos die Hof dit nou gemaak het, dat daar geen versagtende omstandighede is nie, is ek in elk(10) geval verplig om die doodvonnis op te lê, Volgens die gesag moet ek ook die beskuldigde vonnis op die roofklagte en derhalwe sal ek op die roofklagte 'n vonnis oplê maar daardie vonnis sal net van krag word ingeval die doodvonnis nie uitgevoer word nie.

Laat ek by klagte 2 begin. Wat die roofklagte betref, word die beskuldigde gevonniss tot twaalf jaar gevangenisstraf. En dan wat die moordklagte betref word die beskuldigde gevonniss om na die gevangenis geneem te word en aan sy nek opgehang te word tot hy dood is. Ek wil net dit dadelik stel dat die(20) vonnis op die roofklagte opgelê, net in werking sal tree as die doodvonnis nie uitgevoer word nie.

Net voor die Hof verdaag wil ek graag van die geleentheid gebruik maak om my twee geleerde Assessore te bedank, terwyl hulle nog in die hof is, vir die hulp en bystand wat hulle vir my in hierdie saak verleen het.

MEJ. FOUCHE SPREEK DIE HOF TOE EN DOEN AANSOEK OM VERLOF OM TE APPELLEER TEEN DIE SKULDIGBEVINDING EN VONNIS OP KLAGTE 1.

Voordat daar verder aangegaan word met hierdie saak, (30) wil ek net weer 'n aansoek rig in verband met die saak van

Piet /...

Piet Williams wat so pas afgehandel is. U Edele, aangesien u die doodstraf in hierdie saak uitgespreek het wil ek graag kennis gee dat ek môre-oggend formeel sal aansoek doen vir verlof om te appelleer in hierdie saak.

HOF: Met ander woorde, u wil net die aansoek op die rol plaas?

MEJ. FOUCHE: Dit is korrek, U Edele.

MNR. VAN RENSBURG HET NIE BESWAAR TEEN DIE AANSOEK NIE.

HOF: Dan kan ons maar wanneer u gereed is, u kan maar net vir my laat weet wanneer u dit weer wil aanbring. Dan sal die Hof dit net aanteken dat aansoek vir verlof om te appelleer genotuleer word en staan oor. (10

HOF VERDAAG / HOF HERVAT:

MEJ. FOUCHE SPREEK DIE HOF TOE IN VERBAND MET DIE AANSOEK OM VERLOF OM TE APPELLEER: U Edele, op hierdie stadium wil ek dan formeel aansoek doen vir verlof om te appelleer. Hierdie is dan 'n aansoek vir verlof om te appelleer na die Appèlhof in die saak van PIET WILLIAMS. Ek is nie van voorneme om op die feite in te gaan nie. Ek dink dit is ... (Hof kom tussenbei).

HOF: Kan u net vir my sê, vra u verlof teen die skuldigbevinding en die vonnis, of beide, of watter een? (20

MEJ. FOUCHE: Dit is korrek, U Edele. Op klagte 1. Ek het dit op skrif gestel en ek vra dan net verlof om dit uit te lees.

HOF: Ja, u kan dan maar voortgaan?

MEJ. FOUCHE: Die applikant is dan nou Piet Williams, en applikant doen dan nou hiermee aansoek om na die Appèlhof te appelleer ten opsigte van klagte 1, teen beide die skuldigbevinding en vonnis, en wel om die volgende redes: Ek het eerste die meriete behandel. Die verlof word dan as volg aangevra wat die meriete betref om die volgende redes:

Dat die Staat nie daarin geslaag het om enige vorm van opset (30

om /...

om te dood bewys het nie. En dan word dit verder betoog dat hierdie submitisie gestaaf word uit die feite dat hierdie gebeure se doel was om die oorledene te beroof, en dat die skerp kant van die byl nie gebruik is nie. Die plek op die kop van die oorledene waar die wonde toegedien is en die feit dat die oorledene nog geleef het toe appellant hom neergelê het.

U Edele, alternatiewelik tot hierdie submitisie word dit betoog dat onder hierdie omstandighede, hierdie feite-gebeure waarna verwys is, slegs dolus eventualis bewys is.

Dan wat die vonnis betref, dit is die doodstraf ten op-(10 sigte van klagte 1, word maar weer eens na hierdie feite verwys wat die doodslag self betref, en dan word dit aan die hand gedoen dat 'n ander Hof mag bevind dat dit wel versaggende omstandighede daar stel, of dat 'n ander Hof mag bevind dat hierdie omstandighede van so 'n aard is dat die uiterste straf nie opgelê behoort te word nie.

U Edele, dit word dus aan die hand gedoen, om dit saam te neem, dat daar 'n redelike vooruitsig op sukses op appêl bestaan. Ek het dit op skrif gestel en ek handig dit op.

HOF: Ja, u kan maar voortgaan? (20

MEJ. FOUCHE: U Edele, soos uit hierdie opsommingtjie blyk, al die submitisies wat gemaak is word gemaak op sekere - dit is die feite van wat daar sou gebeur het. Ek kan dit nie verder voer as wat ek in my aansoek voor die Hof gestel het nie. Dit is die feite waarop hierdie verlof gevra word.

MNR. VAN RENSBURG SPREEK DIE HOF TOE EN STAAN DIE AANSOEK TEEN OP BEIDE DIE SKULDIGBEVINDING EN DIE VONNIS.

U I T S P R A A K

BASSON, R.: Op hierdie tydstip het adv. Fouche wat namens beskuldigde by die verhoor ook opgetree het aansoek gedoen om(30 verlof om te appelleer na die Appêlhof teen beide die skuldig-bevinding/...

bevinding en die vonnis op die eerste klagte, dit wil sê die klagte van moord. Die gronde van appêl word soos volg uiteengesit:

"Appellant doen hiermee aansoek om na die Appêlhof te appelleer ten opsigte van klag 1 teen beide die skuldigbevinding en die vonnis en wel om die volgende redes:

(a) Wat die meriete betref word die volgende aan die hand gedoen:

(1) Dat die Staat nie daarin geslaag het om enige (10 vorm van opset om te dood bewys het nie;

(2) Dit word betoog dat hierdie submitisie gestaaf word uit die feite dat hierdie gebeure se doel was om die oorledene te beroof en dat die skerp kant van die byl nie gebruik is nie; die plek op die kop van die oorledene waar die wonde toegedien is en die feit dat die oorledene nog geleef het toe applikant hom neergelê het nie;

(3) Alternatiewelik word dit betoog dat onder hierdie omstandighede slegs dolus eventualis bewys is. (20

(b) Dit word wat die vonnis betref aan die hand gedoen dat die feite waarna verwys word onder (a)(2) en (3) wel versagende omstandighede daarstel, of dat 'n ander Hof mag bevind dat hierdie nie 'n saak is waar die uiterste straf opgelê behoort te word nie."

— Ek ag dit nie nodig om weer volledig op die getuïenis in te gaan nie. Ek meen dat ek dit volledig genoeg gedoen het in die hoofuitspraak en ek volstaan daarby, behalwe om net weer te beklemtoon dat hierdie 'n beplande optrede aan die kant van die beskuldigde was; dat die beskuldigde homself gewapen (30 het met 'n byl; dat hy die oorledene weggelok het onder valse

voorwendsels/..

voorwendsels vanaf sy huis laat in die nag; en of hy nou die oorledene met die voorkant of met die agterkant van die byl geslaan het, maak na my mening eintlik geen verskil nie, want die byl op sigself is 'n gevaarlike wapen, of jy die voor of die agterkant gebruik, daar is geweld tot 'n groot mate toegepas, op die kop. Of dit nou teen die slaap is of bo-op die kop of watter plek van die kop ookal, kan na my beskeie mening nie veel saak maak nie, want dit is toegedien op die kop van die oorledene, wat vir almal bekend is 'n gevaarlike plek te wees om iemand aan te rand. Dat die oor-(10 ledene nog daarna geleef het het sekerlik aan die beskuldigde nie veel saak gemaak nie want hy het in elk geval die oorledene net daarso aan sy lot oorgelaat en hom daar in die lusernland gelaat.

Uit al die omstandighede het die Hof tot die slotsom gekom, na my mening op gegronde redes, dat hierdie 'n geval is waar die direkte opset, die oogmerkopset, bewys is en ek volstaan met daardie gevolgtrekking wat die Hof gemaak het. Ek het wat die versagtende omstandighede betref so volledig as moontlik daarmee gehandel in die uitspraak oor die ver- (20 sagtende omstandighede. Die Hof het daar tot die gevolgtrekking gekom dat daar geen versagtende omstandighede aanwesig was nie.

Ek wil ook hier net noem wat ek reeds in die uitspraak genoem het toe ek die beskuldigde die doodvonnis opgelê het, dat al sou ek ook 'n diskresie in hierdie geval gehad het, wat ek glad nie gehad het nie, ek in hierdie geval in elk geval nogtans die doodvonnis opgelê het vir die moord omdat dit in hierdie besondere omstandighede na my mening die enigste geskikte en gepaste vonnis sou gewees het.

Die slotsom is derhalwe dat na my mening daar geen (30 redelike vooruitsigte van welslae op appèl is nie en volgens

die /...

die erkende gesag moet ek dan verlof weier. Die aansoek om verlof word geweier. U is natuurlik bewus van die verdere regte wat die beskuldigde het.
